

Posudek vedoucího na rigorózní práci

Rigorozant:	Mgr. Vladimír Pysk, LL.M.
Rigorózní práce:	Posouzení souladu českého kompenzačního prostředku nápravy nepřiměřeně dlouhých řízení s judikaturou ESLP s návrhy opatření k odstranění zjištěných nedostatků
Rozsah práce:	119 stran
Datum odevzdání práce:	28.12.2017
Autor posudku:	JUDr. Petr Svoboda, Ph.D.

I.

K předmětu (tématu) práce:

Téma je poměrně úzké, ale zajímavé a důležité. Autor v práci rozebírá dopady zásadních rozsudků Evropského soudu pro lidská práva (dále též jen „ESLP“) ve věcech nepřiměřených průtahů českých soudů v řízeních v rozporu s čl. 6 odst. 1 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) na českou zákonnou úpravu, která podle čl. 13 Úmluvy musí zaručit „účinné právní prostředky nápravy“. Autor v rámci své analýzy provádí cenné propojení obecných právních závěrů a principů, formulovaných Evropským soudem pro lidská práva, do následných novelizací české zákonné úpravy právních prostředků ochrany před nepřiměřenými průtahy v (soudním) řízení, a to zejména do (i) novelizace zákona č. 82/1998 Sb., provedené zákonem č. 160/2006 Sb. (nový § 31a zákona č. 82/1998 Sb. - právo na přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu v důsledku průtahů v řízení), a dále do (ii) novelizace zákona č. 6/2002 Sb., provedené zákony č. 192/2003 a č. 7/2009 (nový § 174a zákona č. 6/2002 Sb. – návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu). Jádrem autorova zájmu je „kompenzační prostředek nápravy“, tj. zmíněné zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu.

K systematice práce:

Práce je – kromě „Úvodního slova“ a Závěru – vcelku logicky rozčleněna do 5 hlavních kapitol. V 2. kapitole, nazvané (možná poněkud nejasně) „Štrasburská perspektiva“, autor vysvětluje základní východiska, principy a rozsudky štrasburského evropského práva, týkající se základních práv na projednání věci v přiměřené lhůtě (čl. 6 odst. 1) a na účinné právní prostředky nápravy (čl. 13). Ve stěžejním oddílu 2.4. rozebírá především dva zásadní soudní spory judikované Evropským soudem pro lidská práva, které ČR prohrála a které ji následně donutily k novelizaci zákonné úpravy a zavedení nových, dostatečně účinných prostředků ochrany před průtahy v soudním řízení; jsou to spory judikované rozsudky ESLP ve věci Hartman proti ČR ze dne 10.7.2003 (stížnost č. 53341/99) a ve věci Vokurka proti ČR ze dne 16.10.2007 (stížnost č. 40552/02). Ve 3. kapitole „Česká právní úprava a judikatura vnitrostátních soudů“ autor podrobněji, kriticky rozebírá podstatu a praktické fungování (aplikaci) českých vnitrostátních prostředků ochrany před průtahy v (soudním) řízení. V kapitole 4. „Shrnutí zjištěných nedostatků právní úpravy a rozhodovací praxe“ a kapitole 5. „Recentní vývoj v dané oblasti“ syntetizuje své poznatky z předchozí kapitoly do vcelku

rozumných a přiměřených postřehů a návrhů *de lege ferenda*. Ty pak rozvádí a doplňuje v navazující, předposlední 6. kapitole „Některá další vhodná opatření k odstranění zjištěných nedostatků českého kompenzačního mechanismu“. V Závěru pak shrnuje své hlavní argumenty a zjištění.

K metodice a práci s prameny:

Autor v práci prokázal schopnost pečlivé analýzy, která jde do hloubky. Umožnil mu to samozřejmě zčásti poměrně úzký rozsah tématu práce. Každopádně však jde o samostatnou kvalitu.

Autor v práci zpracoval prakticky veškerou relevantní judikaturu a literaturu k vymezenému tématu. Zejména práce s judikaturou ESLP je na vynikající úrovni a je z ní vidět, že autor je v tomto ohledu profesionál. V „Seznamu použité literatury“ jsem jen k judikatuře ESLP napočítal hodně přes 200 rozsudků ESLP, s nimiž autor také v textu práce skutečně pracoval.

Určitá slabina autorovi metodiky je v syntéze v tom smyslu, že některé jeho závěry (návrhy *de lege ferenda*) nevyplývají jednoznačně z předchozích analýz (k tomu viz níže).

K obsahu práce:

Obecně:

Práce je zdařilá a po obsahové stránce jednoznačně kvalitní.

Konkrétně:

Ke str. 9-10: Terminologické označení „právních prostředků nápravy“ proti nepřiměřeným průtahům v řízení na (i) „preventivní“ a (ii) „kompenzační“ je problematické a zavádějící, neboť ani jeden z uvedených pojmů nevyjadřuje skutečnou povahu daného prostředku (skupiny prostředků). Prakticky všechny právní prostředky nápravy (spíše: právní prostředky ochrany) proti průtahům v řízení mají společné to, že je lze uplatnit až následně, tzn. až poté, co byl soud (či jiný orgán) v řízení nečinný a dopustil se průtahů. Z tohoto důvodu nemá vůbec smysl používat výraz „preventivní“ (česky: předběžný), protože pojmově označuje (jen) ta opatření, která jsou uplatněna předběžně s cílem, aby nějaký škodlivý následek, který hrozí, nenastal. Výraz „kompenzační“ je pak nevhodný z toho důvodu, že v české civilistice se pojmem „kompenzace“ rozumí „náhrada“, přičemž se používá pro případy, kdy škodu (ve smyslu majetkové újmy) lze objektivně nahradit v penězích. Pojem „kompenzace“ se pak v civilistice odlišuje od pojmu „satisfakce“, kterým se rozumí právě „zadostiučinění“ a používá se právě pro případy, které upravuje § 31a zákona č. 82/1998 Sb., tj. pro případy, kdy utrpěnou nemajetkovou újmu nelze – objektivně vzato – nahradit v penězích.

Ke str. 42: Jazykový výklad (P. Molka?) o tom, že čl. 38 odst. 2 Listiny „na rozdíl od úpravy obsažené v čl. 6 odst. 1 EÚLP ... není namířen proti celkově nepřiměřeným délkám řízení, neboť primárně cílí na předcházení zbytečným průtahům mezi jednotlivými úkony soudního řízení“ je zjevně problematický. A autor správně doplňuje, že „oba obraty“, tj. „bez zbytečných průtahů“ (ve smyslu čl. 38 odst. 2 Listiny) a „v přiměřené lhůtě“ (ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy) „lze užívat promiscue“.

Ke str. 76: Autor zde dovozuje, že „(p)atrně nejzásadnější výtkou vůči stávajícímu systému odškodňování za soudní průtahy je pluralita dostupných opravných prostředků.“ To je podle mého názoru problematický a nepodložený závěr. „Pluralita“ procesních prostředků v ČR v soudním řízení o nároku na náhradu škody (újmy) způsobené průtahy (tj. žaloba, odvolání, dovolání a ústavní stížnost) je stanovena především k ochraně práv žalobce (poškozeného) a její plné uplatnění (využití) záleží především na jeho vůli, tzn. na tom, zda se rozhodne dostupné procesní prostředky ochrany uplatnit, či nikoli. Záleží tedy primárně na žalobci (poškozeném), zda se rozhodne získat nárok na náhradu škody rychle, ale v třeba nedostatečné výši (a nevyužít již další procesní prostředky, zejména odvolání), anebo za dlouho, ale v dostatečné výši (a podat odvolání atd. a dosáhnout kvalitní revize svého nároku). Citovaný závěr autora by měl logiku, pokud by jej autor podpořil předchozí analýzou, v níž by dokázal, že za průtahy způsobené pluralitou opravných či procesních prostředků může zpravidla žalovaný stát, který tyto opravné či procesní prostředky nadměrně uplatňuje, díky čemuž se v ČR řízení o nárocích na náhradu škody (újmy) protahují. Nic takového však (podle mne) jeho práce neukazuje.

Ke str. 92: Naopak zcela souhlasím s názorem (doporučením) autora na zrušení povinného stadia předběžného projednání nároku u příslušného úřadu.

K formální stránce práce:

Autor se vyjadřuje poněkud komplikovaným a archaickým stylem, který někdy postrádá přesnost a jasnost. Např. na str. 26: „*V judikatuře lze rovněž vystopovat náznaky, že v právních řádech, které obsahují účinný prostředek nápravy jak preventivní, tak i kompenzační povahy, by ESLP byl zřejmě ochoten akceptovat vyplácení náhrad na ještě nižší úrovni přibližně 20 % těch, které by přiznal sám.*“ Nebo na str. 101: „*Úskalím tohoto opatření je skutečnost, že zakotvení zákonných lhůt navzdory, nelze vyloučit, že v praxi bude docházet k jejich překračování.*“ Anebo na str. 105: „*Zdá se však, že by ESLP mohl být pravděpodobně ochoten posvětit benevolentnější množstevní omezení žalob.*“

Na str. 122 je chybička v citaci názvu: „*Evropská úmluva o lidských právech a základních svobodách*“. Správně má být: „evropská Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod“.

II.

Práce splňuje požadavky stanovené pro rigorózní práce.

Prosím autora, aby se při obhajobě pokusil odpovědět na mé připomínky výše.

Předloženou práci **doporučuji k obhajobě.**

V Praze dne 17.6.2018

JUDr. Petr Svoboda, Ph.D.